

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างยิ่งในสังคมไทย เนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารที่ทันสมัยในปัจจุบัน ทำให้สื่อมวลชนสามารถแพร่ขยายอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารนั่นเอง และบทบาทของสื่อมวลชนนั้น นับวันจะยังมีอิทธิพลต่อมวลมนุษย์ในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มวลมนุษย์ที่ยังอยู่ในวัยเยาว์ เพราะอิทธิพลของสื่อมวลชนมีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ ความคิดเห็น ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก และอิทธิพลที่ว่านี้ เป็นไปได้ทั้งทางคุณและโทษ

“หนังสือพิมพ์” ถือได้ว่า เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสาธารณชนในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากลักษณะเด่นของสื่อเอง คือ คงทน ง่าย ราคาย่อมเยา และยังเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ยาวนานกว่าสื่อประเภทอื่น ส่วนลักษณะเด่นอีกข้อของหนังสือพิมพ์คือ ความมีอิสระในวิชาชีพสูงกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เพราะเป็นธุรกิจที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ ไม่ได้ถูกแทรกแซงโดยรัฐบาลเหมือนสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้หนังสือพิมพ์มีศักยภาพสูง สามารถสื่อสารทางความคิดได้ชัดเจนกว่าสื่อประเภทอื่น หนังสือพิมพ์ยังเป็นสินค้าประเภทพิเศษ คือ นอกจากเป็นธุรกิจเอกชนแล้ว ยังมีสถานภาพเป็นสถาบันสาธารณะพร้อมๆ กัน ซึ่งหมายความว่า นอกจากจะต้องขายตัวสินค้าแล้ว หนังสือพิมพ์ยังต้องมีหน้าที่รับใช้ประชาชนควบคู่กันไป นั่นคือการเสนอข้อคิดเห็น และข่าวสารต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนซื้ออ่าน เพียงแต่ว่าการรับใช้นั้น จะเสนอในรูปของ “น้ำเน่า” หรือ “น้ำดี” ซึ่งทั้งสองทางนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน และลึกซึ้งในการชี้ขาดถึงความผิดถูก เนื่องจากหนังสือพิมพ์นี้มีส่วนขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ซึ่งในการเสนอความคิดหรือข้อเสนอแนะ หนังสือพิมพ์จะต้องกระทำอย่างเป็นกลาง เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนรวม และเป็นการชี้แนะไม่ใช่ชี้ขาด เนื่องจากตัวหนังสือพิมพ์เองเป็นสื่อที่ทำการสื่อสารในรูปของข่าวสาร งานทางความคิดและความบันเทิงไปสู่ประชาชน เพื่อความรู้ พัฒนาความคิด และยกระดับสังคม และก่อให้เกิดความเจริญแก่ประชาชนในสังคม นอกจากนั้น ยังกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ คือ กระจกเงาที่สะท้อนสังคม ซึ่งหมายความว่า สังคมเป็นอย่างไร หนังสือพิมพ์ย่อมสะท้อนภาพสังคมเช่นนั้นออกมา ไม่ว่าในด้านบวกหรือด้านลบ ดังคำที่ศาสตราจารย์ เสฐียร พันธงชัย (อ้างถึงใน ดาว

บุญวัฒน์, 2538) เคยกล่าวไว้ว่า “หนังสือพิมพ์เปรียบเสมือนตะเกียงดวงใหญ่ที่นำไปวางตรงทางแยก เพื่อให้คนอ่านเลือกว่าจะเดินไปในทางแยกใด หนังสือพิมพ์ไม่ใช่ตัวชี้ขาดว่า จะต้องทำอย่างไรเป็นอย่างนี้ แต่เป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น”

ทำไมหนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อกลาง จึงต้องหันมาทบทวนบทบาทของตนว่า ควรจะต้องตระหนักในความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเด็ก ทั้งที่จริง ๆ แล้ว ถ้าเรามองกันอย่างกว้าง ๆ เด็กไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลักของธุรกิจหนังสือพิมพ์ ถ้าเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ แต่เราต้องทบทวนกันดูว่า เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและทรงคุณค่า สังคม และประเทศชาติ จะพัฒนาไปในรูปแบบใด พวกเขาเหล่านี้เป็นพลังสำคัญในการกำหนดทิศทาง แต่เราได้ตระหนักกันบ้างหรือไม่ว่า ในปัจจุบัน จากการรับฟังข่าวสารจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ บุคคลเหล่านี้กำลังถูกทำร้ายจากสังคมมากขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะจากสังคมภายนอก ซึ่งมักใช้เด็กเป็นเหยื่อในการปฏิบัติการอันเลวร้าย นานับประการ ชาวเหล่านี้สร้างความเศร้าสลดหดหู่ สร้างความสะเทือนใจให้กับคนในสังคมอย่างมากมาย และในภาวะการณ์ปัจจุบัน พบว่า การละเมิดนั้นได้ลุกลามมากขึ้นในลักษณะที่ผู้เข้ามาซ้ำเติมให้ปัญหาหระบาดรุนแรงยิ่งขึ้นกลักลายเป็นบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดของเด็ก ๆ เหล่านั้น นั่นเอง ซึ่งสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจาก พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มักมีทัศนคติและจิตสำนึกที่ยังเห็นว่า เด็กเป็นผู้อ่อนแอ เป็นสมบัติของพ่อแม่ จึงทำให้ทุกวันนี้เด็กจึงกลายเป็นที่รองรับการกระทำในแง่ลบของผู้ใหญ่อย่างไม่มีวันจบสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ การกักขังหน่วงเหนี่ยว การใช้แรงงานเกินสมควร การใช้เด็กเป็นเครื่องมือ เพื่อการระบายอารมณ์อันไม่พึงประสงค์ หรือแม้กระทั่งการจงใจปล่อยปละละเลยเด็ก เพิกเฉยไม่ใส่ใจที่จะจัดหาหรือส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับวัย ฯลฯ ปრაกฏการณ์เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ของการละเมิดเด็กที่ได้เกิดในสังคมไทย ซึ่งกำลังแผ่ขยายและเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกลายเป็นเหตุการณ์ปกติที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติกับเด็ก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาเรื้อรังที่นับวันอาจยากแก่การเยียวยา ถ้าไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ เข้ามาสอดส่องดูแล และเฝ้าติดตามนำเสนอย่างถูกต้องและจริงจัง เพื่อให้สังคมภายนอกมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับการละเมิดเด็กได้อย่างใกล้ชิด

หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมของเด็ก หนังสือพิมพ์จึงต้องหันมาทบทวนบทบาทของตนเองในฐานะที่เป็นสื่อสาธารณะว่า สิ่งที่ตนเองเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น มีลักษณะและการนำเสนออย่างไร ในเชิงบวกหรือเชิงลบ โดยพิจารณาประเด็นข่าว องค์ประกอบข่าว ลักษณะการพาดหัวข่าวโดยพิจารณาสำนวนภาษา และแหล่งข่าว อีกทั้ง การเลือกภาพข่าวเกี่ยวกับการละเมิดเด็ก องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่มีผลกระทบต่อเด็กทั้งสิ้น โดยเฉพาะหน้าหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสารได้เร็วและมากกว่าส่วนอื่น หน้าหนึ่งมักจะมีข่าวและภาพที่สยดสยอง อนาคต ให้เห็นอยู่เสมอ และสิ่งต่างๆ เหล่านั้น มีความเหมาะสมกับการนำเสนอและเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อเด็กอย่าง

สร้างสรรค์หรือไม่ เพราะเด็กนั้น ถือได้ว่า เป็นทรัพยากรทางบุคคลที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะขอยกคำกล่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียง คือ อติตประธานาธิบดี เอบราฮัม ลินคอล์น (นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2523) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “เด็ก คือ ผู้ที่จะทำงานสืบต่อจากที่ท่านเริ่มเอาไว้ เขาจะมานั่งแทนที่ที่ท่านกำลังนั่งอยู่ ในตอนที่ท่านจากไปแล้ว และจะกระทำในสิ่งที่ท่านคิดว่าสำคัญ ท่านเองอาจจะวางนโยบายอะไรก็ได้ตามใจชอบ แต่เขาจะเข้ามาดำเนินการต่ออย่างไรนั้นเป็นเรื่องของเขา เขาจะเข้าครองบ้านครองเมืองแทนท่าน เขาจะเข้ามามีบทบาทในสถาบันต่างๆ ของท่าน เขาจะเป็นผู้พิจารณาตัดสิน ยกย่อง หรือประณามโดยพวกเขา ชะตากรรมของมวลมนุษยชาติอยู่ในมือของเขา”

เมื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเด็กมาก จึงมีเสียงเรียกร้องและความคาดหวังจากสังคมให้หนังสือพิมพ์มีจิตสำนึกในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่ เป็นเครื่องมือให้การศึกษาแก่เด็ก ในการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และให้บริการสาธารณะประโยชน์เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. หนังสือพิมพ์ควรเสนอแนวทางใหม่ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความคิด สร้างสรรค์ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมอันพึงประสงค์ ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่เด็ก
3. หนังสือพิมพ์ควรเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนา ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ควบคู่ไปกับความบันเทิงเพลิดเพลิน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีสุนทรียภาพ มีความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชาติ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา ปัญหาที่กำลังเป็นที่สงสัย ถึงการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง เพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งจะยังประโยชน์แก่ประชาชนในสังคมในเรื่องความตระหนักในข่าวเกี่ยวกับเด็กที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ และในแง่มุมมองของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ในเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็ก เพื่อหาแนวทางที่ส่งตัวในการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งเกี่ยวกับเด็กในเชิงสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. เรื่องเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย เป็นการนำเสนอเนื้อหาประเภทใด
2. เรื่องราวเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง มีลักษณะการนำเสนออย่างไร โดยพิจารณาลักษณะการพาดหัวข่าว ประเด็นข่าว องค์ประกอบข่าว แหล่งข่าว และสถานที่เกิดเหตุการณ์ละเมิด

3. คุณลักษณะทางประชากรของเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งเป็นอย่างไร โดยพิจารณาในเรื่องระดับการศึกษาของเด็ก อายุ เพศ ภูมิภาค และลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็ก
4. การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง มีการสะท้อนภาพผ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเด็นและลักษณะเนื้อหา ของเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาเรื่องราว เกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งว่า มีลักษณะการนำเสนออย่างไร โดยพิจารณาลักษณะการพาดหัวข่าว องค์ประกอบข่าว สำนวนภาษา แหล่งข่าว และสถานที่เกิดเหตุการณ์ละเมิด
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะพื้นฐานทางประชากรของเด็กที่ถูกละเมิด ที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน พร้อมกับวิเคราะห์ภาพของเด็กที่สะท้อนผ่านสื่อมวลชน

สมมติฐานการวิจัย

1. เรื่องเกี่ยวกับเด็กที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศมากกว่าเรื่องราวประเภทอื่น
2. กลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดสูงสุดคือเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ ในเรื่องกำหนดบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อเด็ก โดยพิจารณาในแง่กฎหมายและจริยธรรมของหนังสือพิมพ์กับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็ก
2. เพื่อเป็นข้อมูล สำหรับหน่วยงาน หรือโครงการรณรงค์ต่างๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาเด็ก อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นของการละเมิดเด็กในลักษณะต่างๆ
3. เพื่อเป็นข้อมูลต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กในการวางมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเรื่องการทารุณกรรมเด็ก รวมถึงการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กผู้ด้อยโอกาส

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่ปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

เนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 2 ประเภท คือ

1. เนื้อหาที่เป็นข่าว เกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในหน้าหนึ่ง ซึ่งไม่รวมถึงบทบรรณาธิการหรือบทความ โดยใช้เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ ประกอบกับหนังสือพิมพ์ดังกล่าวเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูง ดังนั้น จึงกระจายสู่สังคมในวงกว้างกว่าหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับอื่นๆ

2. เนื้อหาที่เป็นภาพข่าว เกี่ยวกับการละเมิดเด็กที่ปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน ใน 3 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด

ระยะเวลา เนื่องจากเหตุการณ์ข่าวเกี่ยวกับเด็กมีเกิดขึ้นทุกวัน เพียงแต่หนังสือพิมพ์จะลงเป็นข่าวเล็กหรือข่าวใหญ่ หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับข่าวนั้นมากหรือน้อย อย่างไรก็ตาม ข่าวประเภทนี้สามารถสร้างความสนใจให้กับประชาชนทั่วไปได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะถ้าข่าวนั้นหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญมากถึงกับหยิบยกเป็นประเด็นพาดหัวให้เป็นข่าวใหญ่ และถ้าข่าวนั้นเป็นข่าวในเชิงลบ แน่แน่นอนว่า ย่อมสร้างความสะเทือนขวัญให้สังคมและประชาชนทั่วไปได้ ซึ่งจากการสังเกตจะพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2539 ข่าวความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กได้ถูกคัดเลือกและหยิบยกเป็นประเด็นให้เป็นข่าวใหญ่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นข่าวเด็กหญิงถูกข่มขืนแล้วฆ่าด้วยวิธีการต่างๆ หรือกรณีเมายาบ้าแล้วจับเด็กเป็นตัวประกัน ซึ่งข่าวเหล่านี้หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญมาก สังเกตที่การพาดหัวข่าว จะมีการนำเสนอในรูปแบบของการใช้ภาษาค่อนข้างรุนแรงไปจนถึงหยาบคาย หรือใช้สำนวนภาษาที่สร้างความสะเทือนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาหัวข้อวิจัยในช่วงเวลาดังกล่าว คือ ช่วงเวลาดังแต่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2539 โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ 3 ชื่อฉบับ ดังนี้ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่หยิบยกประเด็นข่าวเหล่านี้มานำเสนอในช่วงระยะเวลาดังกล่าวสูง

นิยามศัพท์

หน้าหนึ่ง หมายถึง หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ ซึ่งโดยปกติผู้อ่านจะเห็นก่อนหน้าอื่นๆ มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หัวข้อหนังสือพิมพ์ พาดหัวข่าว ภาพข่าว รายละเอียดของข่าว เป็นต้น

พาดหัวข่าว หมายถึง ประโยค วลี หรือข้อความสั้นๆ ที่เป็นสาระสำคัญ หรือสาระอื่นๆ ในเนื้อข่าว พิมพ์ด้วยอักษรขนาดใหญ่ มักอยู่ด้านบนของเนื้อข่าว โดยปกติมีหน้าที่อันสำคัญ คือ ให้สาระสำคัญของข่าว ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้อ่านเนื้อข่าวและช่วยในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์

เนื้อข่าว หมายถึง ส่วนของข่าวที่นอกเหนือจากพาดหัวข่าวและบรรณาธิการ ทำหน้าที่ให้รายละเอียดของข่าว เป็นส่วนที่ยาวที่สุด มักมีหลายย่อหน้า และมีต่อในหน้าอื่น

ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ หมายถึง ภาพที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริงๆ ซึ่งภาพจะบอกเรื่องราวได้มากหรือน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ถ่ายภาพ ซึ่งภาพประเภทนี้ ได้แก่ ภาพข่าวอาชญากรรม ภาพข่าวกีฬา หรือภาพข่าวการเมืองในบางเรื่อง ภาพข่าวประเภทนี้มีคุณค่าข่าว และเป็นภาพที่หนังสือพิมพ์ต้องการมากที่สุด

ภาพประกอบเหตุการณ์ข่าว หมายถึง เป็นภาพที่ไม่ได้ถ่ายในขณะที่เกิดข่าวโดยตรง แต่ช่างภาพ หรือบรรณาธิการ นำภาพมาจากที่อื่นเพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับข่าว

เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ (ตามพระราชบัญญัติพิจารณาศาลคดีเด็กและเยาวชน)

การละเมิดเด็ก หมายถึง การทำอันตรายหรือคุกคามต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพของเด็ก โดยการทุบตี ทำร้าย ด้วยวิธีการต่างๆ รวมถึงการทารุณกรรมทางเพศ เป็นผลให้เด็กต้องได้รับบาดเจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ และการทารุณกรรมนั้นเป็นสาเหตุให้เด็กถึงแก่ชีวิต

ภาพของเด็กที่สะท้อนผ่านสื่อ หมายถึง ภาพของเด็กที่สะท้อนผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้ถูกจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม หมายถึง ภาพเด็กเป็นเหยื่อโดยถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ทั้งการทารุณกรรมทางเพศ และรวมถึงการทารุณกรรมนั้นเป็นเหตุให้เด็กถึงขั้นเสียชีวิต เช่น เด็กถูกข่มขืนและทำร้ายร่างกาย หรือเด็กถูกใช้แรงงาน ฯลฯ

2. ภาพเด็กที่ถูกทอดทิ้ง และขาดความรับผิดชอบจากสังคม หมายถึง ภาพเด็กที่หนังสือพิมพ์สะท้อนในลักษณะของการขาดความรับผิดชอบ หรือไม่เอาใจใส่จากครอบครัวหรือสังคม ซึ่งรวมถึงเด็กที่พ่อแม่นำมาทิ้ง หรือเหตุการณ์ละเมิดนั้นได้เกิดขึ้น เพราะเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ในระดับที่เหมาะสม เช่น เป็นเด็กเร่ร่อน เด็กที่ได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต เพราะไม่มีคนดูแล

3. ภาพเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ และรับผิดชอบจากสังคม หมายถึง ภาพเด็กที่หนังสือพิมพ์สะท้อนในลักษณะของสังคม หรือองค์กรต่างๆ เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นหน้าที่โดยตรง หรือหน้าที่โดยนัย เช่น องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกทอดทิ้ง มักจะเข้ามาช่วยเหลือและกำหนดมาตรการเพื่อประโยชน์กับผู้ถูกทอดทิ้ง หรือชาวบ้านช่วยสอดส่องดูแลเด็ก ที่ถูกผู้ปกครองทารุณกรรม และทำการแจ้งให้องค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ

สำนวนภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการละเมิดเด็ก หมายถึง การพิจารณาเฉพาะสำนวนพาดหัวข่าวเกี่ยวกับการละเมิดเด็ก ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 ลักษณะ กล่าวคือ

1. สำนวนภาษาสุภาพเข้าใจง่าย คือ การพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาทั่วไป หรือ ในลักษณะบอกกล่าวว่ามีใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร

ยกตัวอย่าง

“คุมตัวทำแผน ด.ช. 13 ม้า ด.ญ.” หรือ

“ด.ช. หยก คีนอกแม่ ล่าตุ๊ดลักตัว ครูหยุดลุยต่อปฏิทินเหล้าไปเป็นเหตุ”

2. สำนวนภาษารุนแรงหยาบคาย คือ การพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ หรือเป็นภาษาที่หยาบคาย

ยกตัวอย่าง

“พ่อระยำเมียหนีแค้นฆ่าลูกแทน พ่ออัปปริย๋ ซ่อมลูกสลบคาตีน”

3. สำนวนภาษาสะเทือนใจ คือ การพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาที่สร้างอารมณ์ โศกเศร้า สลดหดหู่ สมเพชเวทนา หรือคำที่สร้างความหมายในลักษณะใกล้เคียง

ยกตัวอย่าง

“สลดแม่วัย 14 เม้าม้าฆ่าลูกน้อยองแงผ้าอ้อมอุดปาก” หรือ

“ตะลึงพ่อทรกสั่งลูกวัย 13 ช่มชินฆ่าเพื่อน ด.ญ.”

4. สำนวนภาษายัยอารมณ์ คือ การพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาที่สร้างอารมณ์ โกรธ เกลียด เคียดแค้น หรือคำที่สร้างความหมายในลักษณะใกล้เคียงกัน

ยกตัวอย่าง

“ล่านังโหดเผาจิมเด็ก” หรือ
“สุดวิปริตรวบพ่อช่วยยี้ลูกในไส้ 3 คนรวด”

5. สำนวนภาษาโจ่งแจ้งเกินควร คือ การพาดหัวข่าวโดยใช้ภาษาที่เน้นวิธีการสร้างความสยดสยอง และหวาดเสียว การบรรยายความเกินจริง หรือในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน

ยกตัวอย่าง

“ช่มชินทะลุถึงกระเพาะไต่เดินมนุษย์ทำกับน้องแอร์ได้” หรือ
“ยอมรับสุดวิปริตใช้ไม้ควสหนักช่มชินน้องหนู”

ประเด็นข่าว หมายถึง การแบ่งเนื้อหาข่าว และภาพข่าว เกี่ยวกับการละเมิดเด็ก ออกเป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

1. ประเด็นข่าวความรุนแรงทางเพศ หมายถึง ประเภทข่าวที่เกี่ยวกับเพศ โดยจะแบ่งระดับความรุนแรงของการทารุณกรรมทางเพศเป็น 4 ประเภท คือ ช่มชินและฆ่า ช่มชินและทำร้ายร่างกาย ช่มชิน อนาคต

2. ประเด็นปัญหาสังคม หมายถึง ประเภทข่าวที่ไม่เกี่ยวกับเพศ แต่เกี่ยวข้องกับสังคมทั่วไป โดยจะแบ่งปัญหาสังคมออกเป็น 16 ประเภท เช่น ปัญหาความยากจน การใช้แรงงานเด็ก เด็กถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว เด็กถูกทอดทิ้ง หรือเด็กฆ่าตัวตาย ฯลฯ

3. ประเด็นอื่นๆ หมายถึง ประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศและปัญหาสังคม เช่นการลงข่าวเกี่ยวกับเด็กที่พิการ หรือมีความผิดปกติในรูปแบบต่างๆ เช่น ศพเด็กที่ตายแล้วแต่ไม่มีการเฝ้าเปื้อย หรือไม่ความเสื่อมสภาพไปตามธรรมชาติ เด็กมีร่างกายหรืออวัยวะที่ผิดปกติออกไป ฯลฯ

คุณลักษณะทางประชากรของเด็ก หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กที่ถูกละเมิด โดยสถานภาพทางเศรษฐกิจจะแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ฐานะดี หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองเด็กที่มีรายได้สูง เช่น อาชีพหมอ วิศวกร สถาปนิก หรือมีกิจการเป็นของตนเอง เช่น ร้านขายทอง ฯลฯ และหมายรวมถึงการมีอาชีพอิสระ เช่น นายหน้าค้าที่ดิน ฯลฯ

2. ฐานะปานกลาง หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองเด็กที่มีอาชีพประจำโดยมีรายได้ในระดับปานกลาง เช่น อาชีพ รับราชการ ทหาร ตำรวจ อาจารย์ ฯลฯ
3. ฐานะยากจน หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองเด็กที่ไม่สามารถสร้างรายได้ประจำ หรือมีอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงาน เช่น คนงานโรงงาน อาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป ฯลฯ
4. ไม่ได้ระบุ คือ ไม่ได้ระบุไว้ในข่าว หรือไม่สามารถอนุมานอาชีพได้ชัดเจน

องค์ประกอบข่าว หมายถึง คุณค่าข่าวซึ่งอยู่ในตัวของเหตุการณ์ หลายต่อหลายคุณค่าข่าว ซึ่งบางครั้งซ้อนกันจนแยกไม่ออก คุณค่าข่าวซึ่งเป็นองค์ประกอบข่าวอยู่ในเหตุการณ์ที่ได้รับการรายงานข่าวดังนี้ (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ , 2539)

1. ความสด หรือความทันสมัย (Immediacy) หมายถึง ความรวดเร็วของเวลาที่เกิดขึ้น และ ความรวดเร็วของเหตุการณ์ที่ค้นพบ
2. ความใกล้ชิด (Proximity or Nearness) หมายถึง ความใกล้ชิดในทางกายและจิตใจ
3. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใด ถ้ากระทบมากก็เป็นข่าวใหญ่ กระเทือนน้อยก็เป็นข่าวเล็ก หรืออาจไม่เป็นข่าวเลยก็ได้
4. ความมีเงื่อนงำ (Suspense) หมายถึง เหตุการณ์ที่น่าสงสัยชวนให้ติดตามอ่านว่า เหตุการณ์นั้นจะคลี่คลายไปในทางใด
5. ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง อาจจะเป็นความขัดแย้งกันในสังคมเล็กๆ เช่น ครอบครัว ไปจนถึงความขัดแย้งในสังคม เช่น กรณีพิพาทระหว่างประเทศ
6. ความสะเทือนอารมณ์ (Emotion) หมายถึง เหตุการณ์ที่ทำให้จิตใจของผู้อ่านหวั่นไหว เช่น อาจทำให้เศร้า สงสาร เห็นอกเห็นใจ โกรธแค้น เป็นต้น

แหล่งข่าว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งข่าวตามลักษณะที่มาของข่าว โดยแบ่งแหล่งข่าวออกเป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

1. แหล่งข่าวจากเอกสาร หมายถึง แหล่งข่าวที่ได้มาจากข้อเท็จจริงหรือข้อสรุป ที่อยู่ในรูปของเอกสาร เช่น ผลจากการตรวจหรือวินิจฉัย ของสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ข่าว เช่น จากสถาบันนิติเวช รวมถึงข้อวินิจฉัย ผลสรุปจากผู้เชี่ยวชาญหรือหมอ บทความ ข้อเขียน หรือข่าวแจกต่างๆ ที่สามารถเป็นแหล่งข่าวได้
2. แหล่งข่าวจากบุคคล หมายถึง แหล่งข่าวที่ได้จากบุคคลต่างๆ เช่น จากเจ้าทุกข์ ตำรวจ หรือผู้เกี่ยวข้องในคดีโดยตรง เช่น ผู้ถูกพาดพิง ผู้ต้องสงสัย หรือผู้ไม่เกี่ยวข้องในคดี เช่น ชาวบ้านผู้เห็นเหตุการณ์ก่อน หรือหลังเหตุการณ์ข่าว

3. แหล่งข่าวจากสถานที่เกิดเหตุ หมายถึง โดยตัวของแหล่งข่าวนั้น เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งสามารถนำมาแสดงเป็นที่มาของข่าวได้ เช่น หลักฐานต่างๆ ในที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะเป็นคราบเลือด ร่องรอยการทารุณกรรม ร่องรอยการต่อสู้

ลักษณะการพาดหัวข่าว ผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์เพื่อศึกษาลักษณะการพาดหัวข่าวไว้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. การพาดหัวแบบให้ข่าวสาร หรือนำเสนอข้อเท็จจริง หมายถึง การรายงานข่าวในเพื่อเสนอให้ผู้อ่านได้ทราบข้อเท็จจริง และ ทันท่อเหตุการณ์

ยกตัวอย่าง

"เด็ก 14 ก่อคดีฆ่าชิงใจ"

2. การพาดหัวแบบแสดงความคิดเห็น หมายถึง การพาดหัวข่าวแบบเสนอแนะแนวทางบางอย่างเกี่ยวกับข่าว หรือในสถานการณ์หนึ่งๆ เช่น การเตือนภัย หรือการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต

ยกตัวอย่าง

"คาดไอพ่นธ ไม่พ่นยิงเป้า"